

Токарєва Катерина Олегівна

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник НДІ
правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України,
доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Харківського національного
університету внутрішніх справ*

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ОПОДАТКУВАННЯ ІТ-ІНДУСТРІЇ

Проаналізовано низку проектів законів України, які спрямовані на врегулювання відносин оподаткування у сфері ІТ. Наголошено на необхідності систематизації всіх положень щодо оподаткування ІТ-індустрії в окремий розділ Податкового кодексу України, а саме в Розділ XIV. «Спеціальні податкові режими».

Ключові слова: оподаткування, іт-індустрія, спеціальний податковий режим.

Tokarieva Kateryna

*PhD, Senior researcher of the Scientific and Research Institute of
Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of
Ukraine, Associate Professor of Law Enforcement and Police
Kharkiv National University of Internal Affairs*

A MODERN VIEW OF IT TAXATION-INDUSTRY

A number of draft laws of Ukraine aimed at regulating tax relations in the field of IT were analyzed. It was noted the need to systematize all the provisions on taxation of the IT industry into a separate section of the Tax Code of Ukraine, namely in Section XIV. «Special tax regimes.»

Keywords: taxation, it-industry, special tax regime.

Інформаційні технології виступають інструментом розвитку сучасної економіки. При цьому йдеться саме про розвиток цифрової економіки, яка характеризується великою кількістю нових технологій, що підвищують її ефективність шляхом запровадження нових бізнес-моделей та створення нових ринків. У той же час законодавство змінюється не так швидко, і стрімкий стрибок ІТ-технологій привів до відставання правового регулювання від реальних процесів, що відбуваються в ІТ-бізнесі. Незважаючи на відставання права від ІТ, більшість країн прагнуть створити сприятливі умови для розвитку ІТ-бізнесу, при цьому уряди цих країн абсолютно по-різному бачать «сприятливі умови». Так, наразі ІТ-компанії в Україні обирають спрощену систему оподаткування, обліку та звітності (єдиний податок), однак вона не задовольняє потреб усіх зацікавлених сторін в сучасних умовах.

У зв'язку із цим до Верховної Ради України подано декілька законопроектів, які передбачають впровадження нових підходів до оподаткування сфери ІТ. Зокрема, йдеться про такі проекти, як: «Про заходи щодо стимулювання ІТ-індустрії в Україні» від 11.08.2020 р. № 3979 [1], «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб'єктів індустрії інформаційних технологій» від 23.07.2020 р. № 3933[2], «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України (щодо заходів стимулювання розвитку індустрії інформаційних технологій в Україні)» від 10.08.2020 р. № 3933-1 [3]. Зупинимося на розгляді вищезазначених законопроектів більш докладно.

На нашу думку, законопроект № 3979 є системо утворюючим, оскільки у ньому закріплено організаційні, правові та фінансові засади запровадження заходів щодо стимулювання розвитку

ІТ-індустрії з метою підвищення рівня її конкурентоспроможності та привабливості для іноземних та вітчизняних інвесторів. У ст. 3 наведеного законопроекту вказано, що з метою стимулювання розвитку індустрії інформаційних технологій в Україні державою запроваджуються такі заходи: (1) особливий режим оподаткування суб'єктів ІТ-індустрії відповідно до податкового законодавства; (2) особливий режим оподаткування працівників ІТ-індустрії щодо їх доходів у вигляді заробітної плати та прирівняних до неї платежів відповідно до податкового законодавства; (3) можливість обрання контрактної форми трудового договору при оформленні трудових відносин між суб'єктами ІТ-індустрії та працівниками ІТ-індустрії; (4) інші заходи, передбачені цим Законом. Отже, законодавець закріплює відкритий перелік податкових стимулів для ІТ – галузі [1].

У той же час, потребує уточнення декілька аспектів. По-перше, необхідно з'ясувати, що становить собою «особливий режим оподаткування», в чому його суть. По-перше, що у приписах чинного податкового законодавства використовується інша категорія – «спеціальний податковий режим [4, п. 11.2 ст. 11], який становить собою систему заходів, що визначає особливий порядок оподаткування окремих категорій господарюючих суб'єктів. Такий режим може передбачати особливий порядок визначення елементів податку та збору, звільнення від сплати окремих податків та зборів. Як вбачається, саме такий податковий режим й має бути закріплений для суб'єктів ІТ-індустрії.

По-друге, у вищевказаній ст. 3 цього законопроекту йдеться про встановлення особливого режиму оподаткування суб'єктів ІТ-індустрії й особливого режиму оподаткування працівників ІТ-індустрії щодо їх доходів у вигляді заробітної плати та прирівняних до неї платежів [1]. На нашу думку, для комплексного регулювання відносин оподаткування в галузі ІТ-індустрії слід встановити один спеціальний податковий режим, в межах якого закріпити особливості оподаткування суб'єктів ІТ-індустрії (юридичних осіб) та працівників ІТ-індустрії (фізичних осіб). Це ж стосується й можливості обрання контрактної форми трудового договору при оформленні трудових відносин між зазначеними суб'єктами, така можливість

якраз і надається в межах спеціального податкового режиму. По-третє, на наш погляд, необхідно всі положення щодо оподаткування ІТ-індустрії систематизувати в окремий розділ Податкового кодексу України, а саме в Розділ XIV. «Спеціальні податкові режими».

Позитивно слід відзначити, що у ч. 1 ст. 4 рецензованого законопроекту закріплено вимоги до суб'єктів ІТ-індустрії. Так, до них віднесено: (1) здійснення юридичною особою видів діяльності ІТ-індустрії відповідно до її установчих документів та відомостей про юридичну особу, що містяться в ЄДР, (2) розмір середньомісячної заробітної плати працівників ІТ-індустрії є не меншим за еквівалент 1 500 євро за офіційним курсом валют, встановленим Національним банком України станом на 1 січня календарного року; (3) питома вага витрат юридичної особи на оплату праці працівників ІТ-індустрії в загальній структурі її витрат є не меншою, ніж 70 відсотків; (4) розмір експортної виручки юридичної особи від здійснення видів діяльності ІТ-індустрії становить не менше, ніж 70 відсотків від її загального доходу від здійснення господарської діяльності (вимога застосовується до юридичної особи починаючи з другого календарного року після набуття статусу суб'єкта ІТ-індустрії); (5) відсутність щодо юридичної особи обставин, які не дозволяють отримати статус суб'єкта ІТ-індустрії [1].

При цьому передбачається, що право на застосування зазначених заходів матимуть ІТ компанії, що відповідатимуть вищезазначеним вимогам та будуть включені до спеціального реєстру, ведення якого здійснюватиме уповноважений орган – центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері розвитку ІТ-індустрії.

Зазначимо, що вимоги до суб'єкта ІТ-індустрії передбачаються й в проекті закону № 3933-1. Так, запропоновано суб'єкт ІТ-індустрії визначати як юридичну особу, зареєстровану за законодавством України, що відповідає вимогам Закону України «Про заходи щодо стимулювання розвитку ІТ-індустрії в Україні», та при цьому:

- відповідно до її установчих документів та відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань,

здійснює виключно види економічної діяльності в індустрії інформаційних технологій за переліком, визначеним центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері розвитку ІТ-індустрії;

- розмір середньомісячної заробітної плати працівників ІТ індустрії, є не меншим за еквівалент 1 200 євро за офіційним курсом валют, встановленим Національним банком України станом на 1 січня календарного року;

- питома вага витрат юридичної особи на оплату праці працівників ІТ індустрії, в загальній структурі витрат не менше 70 відсотків;

- розмір експортної виручки юридичної особи від здійснення діяльності в індустрії інформаційних технологій становить не менше 70 відсотків від її загального доходу від здійснення господарської діяльності (вимога застосовується до юридичної особи починаючи з другого календарного року після набуття статусу суб'єкта ІТ індустрії);

- внесена до Реєстру ІТ індустрії [3, п. 1].

Виходячи з наведеного, можемо зробити висновок про те, що у вказаних законодавчих проектах вимоги до юридичних осіб, які бажають набути статус суб'єкта ІТ-індустрії, частково дублюються й певною мірою не узгоджуються. Наприклад, у законопроекті № 3979 розмір середньомісячної заробітної плати працівників ІТ-індустрії має бути не меншим за еквівалент 1 500 євро за офіційним курсом валют, встановленим Національним банком України станом на 1 січня календарного року, а в проекті закону № 3933-1 закріплено суму еквівалентну 1200 євро. На наш погляд, необхідно уніфікувати підходи до визначення критеріїв для суб'єктів ІТ-індустрії. Більше того, вбачається більш доцільним закріпити ці критерії в одному базовому нормативно-правовому акті, який визначатиме основи правового регулювання щодо стимулювання розвитку ІТ-індустрії в Україні.

Крім того, зосередимо увагу на тому, що у ст. 8 проекту закону «Про заходи щодо стимулювання ІТ-індустрії в Україні» від 11.08.2020 р. № 3979 [1] закріплено гарантії стабільності умов провадження господарської діяльності суб'єктами ІТ-індустрії. Впродовж 15 років з дати введення в дію цього Закону до прав та обов'язків суб'єкта

ІТ-індустрії, що виникають у зв'язку із застосуванням заходів щодо стимулювання розвитку ІТ-індустрії, застосовується законодавство України, чинне на дату набуття статусу суб'єкта ІТ-індустрії (крім законодавства, що зменшує розмір податків чи зборів або скасовує їх, спрощує регулювання господарської діяльності, послаблює процедури державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, пом'якшує відповідальність суб'єкта ІТ-індустрії, або в інший спосіб покращує становище суб'єкта ІТ-індустрії, яке має застосовуватися з дня набрання чинності таким законодавством). У той же час у вже згаданому законопроекті №3933 [2] вказано, що тимчасово, до 31 грудня 2030 року, платник податків, який відповідає критеріям, встановленим для суб'єктів індустрії інформаційних технологій, має право застосовувати відповідні особливості оподаткування.

У зв'язку з викладеним необхідно з'ясувати декілька нюансів, зокрема: а) темпоральна дія спеціального режиму для оподаткування ІТ-індустрії; б) гарантії стабільності. Вказані категорії, на наш погляд, є різними за своїм змістом. Так, говорячи про впровадження такого режиму для однієї з найбільш пріоритетних галузей в умовах сучасності на певний строк (тимчасово) слід або обґрунтувати доцільність саме такого періоду часу, або ж навести подальше бачення розвитку оподаткування в сфері ІТ-індустрії. Стосовно гарантій стабільності зазначимо, що з одного боку, такий підхід є позитивним для окремих категорій платників податків (в нашому випадку – суб'єкти ІТ – індустрії), оскільки передбачає своєрідну захищеність таких платників від динамічних змін до національного податкового законодавства. Однак з іншого боку, такі законодавчі приписи порушують принципи рівності платників податків та справедливості оподаткування, закріплені у ст. 4 Податкового кодексу України.

Таким чином, зазначимо, що наразі ІТ-індустрія – одна з небагатьох в Україні, яка в період кризових явищ може демонструвати стійке зростання одночасно зі збільшенням розмірів податкових платежів до бюджетів. Зважаючи на це, зазначимо, що в період кризи необхідно забезпечити стабільність тих умов, які стали складовими успіху ІТ-індустрії. Законодавчі ініціативи в сфері оподаткування цієї галузі мають бути виваженими, прийняті з урахуванням особли-

ностей цього виду діяльності та відповідно до уніфікації міжнародних стандартів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про заходи щодо стимулювання IT-індустрії в Україні: проект Закону України від 11.08.2020 р. № 3979. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69670
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб'єктів індустрії інформаційних технологій: проект Закону України від 23.07.2020 р. № 3933. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69599
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України (щодо заходів стимулювання розвитку індустрії інформаційних технологій в Україні): проект Закону України від 10.08.2020 р. № 3933-1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JI02917I>
4. Податковий кодекс України від 2 груд. 2010 р. № 2755 – VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/paran965#n965>

REFERENCES

1. Pro zakhody shchodo stymuliuvannia IT-industrii v Ukraini: proekt Zakonu Ukrainy vid 11.08.2020 r. № 3979. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69670
2. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo osoblyvosti opodatkuvannia subiektiv industrii informatsiinykh tekhnolohii: proekt Zakonu Ukrainy vid 23.07.2020 r. № 3933. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69599
3. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy (shchodo zakhodiv stymuliuvannia rozvytku industrii informatsiinykh tekhnolohii v Ukraini): proekt Zakonu Ukrainy vid 10.08.2020 r. № 3933-1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JI02917I>
4. Podatkovi kodeks Ukrainy vid 2 hrud. 2010 r. № 2755 – VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/paran965#n965>